

Je ziet het pas als je kijkt

Kinderen zien veel kleins, hele werelden die volwassenen niet meer zien. Maar wij kunnen het nog wel. Bekijk een boom, muurtje, stoep eens als een kind. Die mogen best wat verweerd zijn. Oud is goud.

Zie je dat de boom hele landschappen bevat van kleine wezens, het muurtje bedekt is met 'aanslag', de stoep met 'kauwgomresten'?

Tot veertig jaar geleden zagen boomstammen, muurtjes en stoepen er anders uit. Schoner of netter zeggen sommigen. Het was de tijd van de zure regen. Zwaveluitstoot was de oorzaak. De zure regen werd beteugeld en die kleine wezens, de aanslag, de kauwgomresten kwamen weer terug.

Bekijk die 'kauwgomresten' op de stoep eens wat beter, die platte grijze, wittige of gele vlekken. Soms vormt de vlek een geheel, daar waar minder gelopen wordt. Soms is die opgebroken, daar waar meer gelopen wordt. Ze zijn korstvormig, soms wat gerimpeld en met vooral aan de buitenkant lobben. Die vlekken zijn korstmossen.

Korstmossen kunnen daar groeien waar planten het moeilijk tot niet kunnen. Een korstmos is een samenlevingsvorm van één soort schimmel en een of meer soorten algen. De schimmel kan niet zonder algen, andersom wel. De schimmel bepaalt de structuur van het korstmos. De alg met haar bladgroen zorgt voor de voeding voor het korstmos: suikers uit CO₂ en water met behulp van licht. Bouwstoffen als stikstof en fosfor worden betrokken uit de groeiplek, uit in de lucht zwevend stof, of uit in regenwater opgeloste stoffen.

Op muurtjes vinden we ook platte 'vlekken'. Soms zijn er ook meer bladvormige vlekken, die omhoog stekende draden of schoteltjes kunnen bevatten. Meestal zijn ze grijs of wittig van kleur, maar blauwig, geel of oranje kan ook voorkomen. Bekijk ze eens met een loep. Zijn ze niet mooi?

Je kan op oude muren hele landschapjes van verschillende soorten korstmossen bij elkaar aantreffen. Ook mossen vind je daar. Ondanks hun naam hebben korstmossen niets met mossen te maken. Mossen zijn kleine groene planten met blaadjes.

Op boomstammen kunnen we nog meer soorten korstmossen aantreffen. Naast de korst- en bladvormige ook struikvormige. Wel ministruijkjes, maar ze hebben echt al dan niet vertakte steeltjes. Op oude bomen groeien andere soorten korstmos dan op jonge. Op de ene boomsoort groeien andere soorten korstmos dan op de andere. Oude bomen zijn het rijkst aan soorten. Bij sommige zie je de schors niet meer door al die korstmossen. Prachtig.

Korstmossen zijn afhankelijk van lucht en water. Ze nemen de stoffen daarin direct op, ook een overmaat aan stikstof en ammoniak. Enkele soorten korstmossen kunnen daar goed tegen, vele niet, sommige totaal niet. Die laatste komen alleen nog in grote natuurgebieden voor.

De zure regen hebben we kunnen beteugelen. Nu nog de overmaat aan stikstof en ammoniak. Dan worden die bomen, muurtjes en stoepen nog mooier.

Ton Gordijn, ook de hier volgende foto's.

Muurschotelkorst op een stoep

Gevorkt heidestaartje in de droge heide in de Heemtuin

Smal bekermos op een oude linde aan de Hoogmadeseweg

Kopjesbekermos op een oud houtblok in het veeneiland in de Heemtuin